

што представља највећу могућу опасност за мир и стабилност у готово било којем делу света. На тај начин се ЕУ и њене чланице показују као инструмент хегемоније и стратешких циљева САД са којима не морају имати исте приоритете и интересе,⁷ као што се све ви-

ше испољава у кризама на истоку Европе, на Кавказу, могуће ускоро поново и на Балкану. Агресије које пре или касније неће моћи да остану ограничене на локални ниво, већ се све више најављују или пројектују као глобални оружани сукоб са несагледивим последицама по будућност Европе и целокупног човечанства.

⁷ „...‘косовска држава’ представља кршење оних принципа на којима се заснива мир између народа, национална независност, државни интегритет и неповредивост међународних граница. Она представља сама по себи највећу претњу стабилности Балкана, као и читаве Европе. Како је могуће убудуће оспорити Каталонцима, Фланцима, Корзиканцима или Пијемонтанцима, право на сецесију? Да ли је ‘балканизација’ Европе оно чему се тежи?“ стр. 98.

Уранојолис, 28. јул 2014.

Проф. др Бошко Бојовић

Папа Франјо – Jorge Mario Bergoglio, *Evangelii Gaudium* – *Radost evanđelja (D–163)*

Prevod sa italijalijanskog : Slavko Antunović
Zagreb : Kršćanska sadašnjost, 2014
223 str. ; 16,5 x 11,5 cm
ISBN: 978–953–11–0806–5

Evangelii gaudium – Јеванђељска радост

Папа Бенедикт XVI (2005–2012) је апостолским списом *Porta fidei* од 11. октобра 2011. прогласио 2012. годину „Годином вере“. Намера је била да се у тој години „интензивније размишља о вери“. У октобру 2012, на редовном заседању Бискупског синода централна тема је била „Нова евангелизација и преношење вере“, као што

је у *Porta fidei* наговештено. Сада је папа Фрања објавио свој први „апостолски спис“ *Evangelii Gaudium* (*Јеванђељска радост*). Он у њему продубљује начела вере која је у својим интервјуима и проповедима скицирао. Овај спис је објављен 24. новембра 2013. са поднасловом „О исповедању Јеванђеља у данашњем свету“. У овом доку-

менту, у пет поглавља на 180 страница, папа се одлучно залаже за реформу Римокатоличке цркве на свим нивоима.

„Јеванђелска радост испуњава срца и сав живот оних који Христа сусретну,“ – овако отпочиње папа Фрања тему о исповедању вере у данашњем свету. У *Evangelii Gaudium* поглавар Римокатоличке цркве излаже своју визију самилосне и мање (хи)јерархијске црквене заједнице, која се превасходно стара о сиромашнима.

Ово је већ други значајан богословски документ у понтификату папе Фрање, након енциклике *Lumen fidei* (*Светлост вере*), која је зацело теолошка хипотека његовог претходника на трону римског епископа, папе Бенедикта XVI.

За ову поруку папа није одабрао форму енциклике, већ оно што се у мање формалном смислу зове *exhortatio* (бодрење, подстицај, опомена), наиме, документ који је пре подстицај на нову динамику у исповедању и сведочењу вере на делу евангелизације данас. О значају комуникативних форми – „енциклика“, „апостолска експортација“ (бодрење, подстицање, опомена) и „апостолска епистула“ (посланица), одлучује њихова садржина.

Нова динамика исповедања

„Нови путеви“ и „креативни методи“ требало би да воде ослобађању од „досадних шаблона“ у

пастирском и мисионарском животу Цркве.

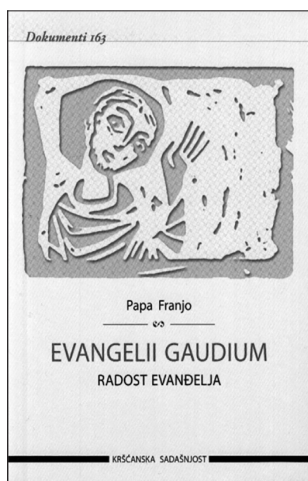
При томе папа мисли и на „реформу папства“, будући да је папа позван да живи саобразно ономе што од других очекује. Папа је и против

претеране централизације која „компликује живот Цркве и спутава њену мисионарску динамику, уместо да је олакшава“. Не треба се плашити тематизовања оних питања која су се историјски развила, иако не стоје у непосредној вези са Јеванђељем, вели он.

Праведност и човечност

Савремени капиталистички привредни систем папа сматра „неправедним у корену“. Овај систем убија привреду, јер у њему важи закон јачег. На човека се гледа само као на потрошача/конзумента, а онај ко то више није у стању, искључен је и одбачен. То је култура „одбацивања“ и „бацања“, вели папа аподиктички. Људи живе у свету тираније, „обожења тржишта“, које је делимично видљиво, делимично виртуелно. Сада влада финансијска спекулација, корупција, егоизам који се

пројављује у утаји пореза. Поклоњење „златном телету“, односно фетишистички однос према новцу, у овом спису је реско жигосан. Највећу пажњу Црква мора посветити сиромашним људима, маргинализованима, онима на периферији друштва. Они су жртве неправедног глобалног привредног система и потребна им је харитативна љубав Цркве.

Папа Фрања упозорава на нападе на основна права исповедања вере и на насталу ситуацију у којој се хришћани прогоне или су изложени мржњи и насиљу.

Породице пролазе кроз културну кризу, вели папа Фрања. Све је видљивија тенденција да се оне претварају „у облике афективног задовољавања“. Постмодерни и глобализовани индивидуум разара виталне спојеве између људи и породичног круга.

Сиромашни су за Цркву најпре богословска, па потом и социолошка или политичка категорија. „Из тог разлога ја желим Цркву сиромашних за сиромашне.“ Свака заједница унутар Цркве која заборавља сиромашне, стоји у „опасности саморазградње“, будући да је тада

свако верско делање јалово. Отуда папа Фрања позива на посебну пажњу према различитим видовима сиромаштва – бескућништва, зависности од дроге и алкохола, избеглицама (прогнанима и емигрантима), односно очекује „великодушну отвореност“. Уместо да се ксенофобно страхује за губитак сопственог идентитета, требало би великодушно пружити „шансу за стварање нових културних синтеза“.

Бризантна је тема „белог робља“ – проституције, злоупотребљене деце, рада у илегалним фабрикама или мреже организованог просјачења. Овакви „мафиотички и перверзни злочини су се уврежили у наше градове, а са руку виовника капље крв због опортуног, муклог садејствовања“.

Најслабији којима се Црква мора посветити јесу neroђена деца којима је ускраћено достојанство људског живота. Папа Фрања категорично тврди да је абортус искључен. Чедоморство је несасгласно са људским достојанством.

Црква у овом неће променити свој став, јер то није питање „модерности“ којој се Црква мора прилагодити. Разуме се, и Црква мора себе критички питати да ли је показала разумевање за жене које су кроз трудноћу доспеле у очајан положај.

Дијалог

Исповедање вере подразумева пут дијалога, вели папа. Тај

пут отвара Цркви могућност за сарадњу са политичким, социјалним, верским и културним институцијама и групама. У ову категорију спада екуменизам, чији је непустали циљ да се превазиђе раскол хришћана, који је израз неуверљивог сведочења вере. Цркве могу једна од друге нешто научити, вели папа Фрања. Он у овом контексту, као позитиван пример, истиче саборску традицију православља.

Дијалог и пријатељство са децом Израиља, као и интеррелигијски дијалог са „јасним и пријатељским идентитетом“ јесте услов за мир у свету и ни на који начин не затамњује хришћанско исповедање вере. Папа Фрања скрушено моли земље исламске верске традиције „да хришћанима допусте слободе које они у западним земљама уживају, како би и хришћани смели да богослуже и живе безбедно“.

Застарела правила су избрисана

Папа Фрања објашњава своје запажање, које је у јавности контроверзно дискутовано, да је Црква „опседнута“ доцирањем моралних учења. У хијерархији истине коју проповеда Црква, милосрђе је на првом месту, вели се аподиктично у овој посланици. Одлучујуће је, вели папа, да се верници осећају позваним. Уколико историјски настала правила Цркве нису више од-

говарајућа за исповедање вере, ваља их изоставити, вели даље поглавар Римокатоличке цркве. Она не смеју да оптерећују животе верника.

Маснице

Евхаристијска благодат није награда за савршене, већ спасоносна храна за слабе, вели он, и наставља да му је милија Црква која у правом животу, односно напољу, на улици, задобија маснице од батина, но она која је зачаурена. Он вели: „Ја не желим Цркву која се брине само о томе да ли стоји у центру, Цркву која се заплела у мрежу опсесија и утабаних путева.“

Уместо да се боји излажења из ње, Црква би требало пре да се боји да не остане заробљена у својим окоштаним структурама. Таква „структурална самоувереност“ је илузија док пред нашим вратима људи гладују. Христос неће посустати да нас подсећа: „Нахраните их!“

Хридине реалности

Изазов пастирима су искушења индивидуализма и криза идентитета. Највећа опасност је, пак, „сиви прагматизам црквене свакодневице у којој наизглед све тече по правилу и закону, а у стварности је вера обљутавила“, што је парафраза једне мисли кардинала Јозефа Рацинге-

ра, потоњег папе Бенедикта XVI. Сва наша егзистенција требало би да буде пре сигнал наде, но посртај у стерилни песимизам. Често прибегавамо „духу угодности и самодовољности“ без заједништва, или у „теологију благостања“ без сабратског подвига у којој доминира световност (овостраност). Световност свакад тражи своје испуњење у угодности, а не тражи Бога.

Папа апелује на црквене заједнице да не падну у грех међусобне зависти и антагонизма, „јер како је могућа евангелизација са таквим опхођењем?“

Улога лаика

Папа истиче нужност да се дужностима и обавезама лаика у Цркви пружи већи значај. Разлог досадашњем стању је или њихова „недовољна образованост“ или доминација „претераног клерикализма“. Исправно настојање жена да остваре своја права унутар Цркве, ставља Цркву пред дубокосежна питања на која се не сме површно одговорити. У овом контексту папа Фрања подсећа да је „свештенство допуштено само мушкарцима“ и да је свака друга расправа беспредметна.

С друге стране, додаје писац документа, постоји „повод за сукобе када се сакраментални ауторитет поистовети са ауторитетом моћи“, при чему верници не треба да сматрају свештенство

много значајнијим од осталих чланова верске заједнице, који заправо и чине народ Божији, односно Цркву.

О односу вере и културе, које би се могле подвести под појам „инкултурације“, папа Фрања вели да Црква не поседује један културни модел, већ се „аутентично католичанство изражава кроз различитост“. Црква не може чекати да сав свет преузме модел који се у Европи развио. „Култура је нешто динамично, и њу народ не престано ствара.“

„Ексортација“ се завршава молитвом Пресветој Мајци Божијој, „јер сваки пут када се њој молитвено обраћамо, верујемо у њену потоњу нежност и љубав“.

У Ватикану је овај спис окарактерисан као нека врста програма владе Римске курије. Реч је о апостолском документу чији је папа самостални аутор, док је енциклику *Lumen Fidei* писао у коауторству са својим претходником, папом Бенедиктом XVI. Папин програм *restauratio magna* Римске курије цинички називају „папастројка“, историјски алудирајући на политички програм Михаила Горбачова који је завршио у хаосу и распаду комунистичког колоса, док писац овог осврта сматра да је ово „Беседа на гори“ новог понтифекса суоченог са изазовима исповедања Јеванђеља у данашњем свету.

Зоран Андрић